

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΑΦΗ ΤΟΥ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΒΑΓΚΝΕΡ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Από την αυτοβιογραφία του Βάγκνερ, ένα βιβλίο γραμμένο σε τόσο ελαφρό, εύχρηστο και συχνά εύθυμο σε πολλά του θέματα με δυνειθιστο για το είδος χιούμορ, δανειζόμαστε για τους αναγνώστες μας κόπιες λεπτομερείς της ζωής του μεγάλου Γερμανού ποιητού των ήχων, από τις λιγότερο γνωστές, σχετικές με την πρώτη του νεότητα. Στις αναμνήσεις του αυτές αναφέρονται οι πρώτες δυνατές συγκινήσεις του από τη μουσική και διαφαίνεται η ύπουλοειδητή άρρηκτα, έλξης που αισθανόταν γι' αυτήν, όπως και τα πρόσωπα του στενού του περιβάλλοντος, που με το έργο τους ή τις έρμηνευτικές τους ικανότητες, άρπυισαν την πραγματική του κλίση και έβωσαν στις δημιουργικές του δυνάμεις την κατεύθυνση προς το δρόμο, που ήταν προσωρινά ο δρόμος της μουσικής. Γιατί ο Βάγκνερ, που γεννήθηκε στις 22 Μαΐου 1813 και έχασε τον πατέρα του έξη άκριβως μήνες αργότερα (22 Νοεμβρίου 1813), μετά το θάνατο του δεύτερου συζύγου της μητέρας του, ήθροποιο Γκάιερ, έσπάλη στον άδελφό του τελευταίο αυτό, χρυσόχρονό στο "Άϊσλεμπεν, όπου και έφοίτησε στην ιδιωτική σχολή του πάστορος "Άλτ. Το 1822 όμως έπίστρεψε στη Δρέσδη και έγγράφηκε στην περίφημη Κρούτσουδλε, όπου έγνώρισε το ποιητικό έργο των κλασσικών και έπειτα του Ζαίξπνρ. Ο τελευταίος αυτός τον έγιοιησε και άπεκάλυψε την έμφυτη άγάπη του προς το θέατρο, που, όπως φαίνεται από τα λεγόμενα της μητέρας του, είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του. "Η άγάπη αυτή, ένισχυμένη από ότι έως τότε του είχε γίνει οικείο, έστρεψε το ένδιαφέρον του και φυσικά όλες τις προσπάθειες προς την ποίηση. Μά τη μουσική δέν είχε άκόμη καμμία έπαφή έως την εποχή, που η νεώτερη άδελφή του Κλάρα, έπέδειξε κάποιο ταλέντο και κατάρθωσε χάρη σ' αυτό να προσληφθή στην όπερα της Δρέσδης. Έκει έγνωρίστηκε με τον Κάρλ Μαρία φόν Βέμπερ, που έπαίετο τότε ο "Ελευθέρος οκοπευτής του, και που την έπισκέπτετο κάποτε. Έν τώ μεταξύ και στον μικρό τότε Ριχάρδο είχε κάμει άπεριγραπτή έντύπωση ή μουσική του "Ελεούρου οκοπευτού... "Άλλ' άς άφωομε να μιλήσει ο ίδιος ο Βάγκνερ:

... «Τις πρώτες μου έντυπώσεις από τη μουσική μου τις έβωσαν αυτός ο καλλιτέχνης ο Βέμπερ, που οι μελωδίες του γέμιζαν την ψυχή μου με όνικροπόλο σοβαρότητα και που ή προσωπικότητά του με ένθουσιαζε και με έγιοιησε. Με το θάνατό του σε ζένη χώρα ή παιδική μου καρδιά έξεχειλίσει από θλίψη.....»

... «Οι σπάνιες έπισκέψεις του Βέμπερ φαίνεται, πώς προκάλεσαν μέσα μου έκινες τις πρώτες έντυπώσεις που με γέμιζαν με μία συμπαθεία γι' αυτόν, εναλλοιωτή σ' όλη μου τη ζωή... Το άδύνατο λεπτό πρόσωπο, με τα ζωηρά, κι ως τόσο, συχνά οικιασμένα μάτια, που προκαλούσαν δέος και ρίγος. Το χαλκό του βάσιμα που, συχνά άκουα από το παράθυρό μου όταν ο Μάστρως κατάκοπος από τις δοκιμαίες γυρνοδός κατά το μεσημέρι στο σπίτι του, περνώνασε έξω από

το δικό μας, παρουσίαζε στή φαντασία μου τον μεγάλο μουσικό σαν ένα πλάσμα υπεράνθρωπο, έξω από τις συνειδητόματα. Κάποτε που ή μητέρα μου του παρουσίασε το έννιαχρονο περίπου άγόρι, που ήμου τότε, έκείνος τή ρώτησε τι θά γινόμου κ:ι ύστερα πρόσθεσε: Ίσως μουσικός; "Η μητέρα μου τότε του άπάντησε, πώς με τον "Ελευθέρο οκοπευτή ήμου βίβαια ξετρελλομένος, έκείνη ως τόσο άκείμα δέν είχε παρρησίαι σε μένα τίποτα που θά μπορούσε να προφήση κάποιο μουσικό του τολάντο. Κι' αυτό ήταν οαστό στην παρατήρηση. Τίποτα ως τότε δέν μ' είχε συγκινήσει όσο ή μουσική του "Ελευθέρου οκοπευτού», και προσπαθούσα με κάθε τρόπο να ζανοζατανέφω μέσα μου τις έντυπώσεις που είχα δεχθί άπ' αυτήν, όμως λιγότερο άπ' όλα τα άλλα κατέφευγα γι' αυτό στη μουσική και στη οπουδή της....»

Το 1827 ζαναγύρισε ή οικογένεια στη Λειψία, όπου ο Ριχάρδος έφοίτησε στη Νικολάουδλε. Τα οπουδιότερα, που άποσχόλνταν το πνεύμα και τή σκέψη του στην εποχή αυτή έινε ο Μπετόβεν, ταυτόχρονα όμως και οι ποιήσεις του Ε. Τ. Α. Χόφμαν, ή πρώτη του Φάουστ του Γκαίτε και μία παράσταση του «Φιντέλιο» με την Wilhelmine Schroeder - Devrient. Το θνήοωφο του 1830 έφυγε από τη Νικολάουδλε για να έγγραφή στην Τομασσουδλε, που μετά 6 μήνες έγκατέλειψε για να μη την 23ην Φεβρουαρίου 1831 ως οπουδαστής της μουσικής στην άνωτάτη Σχολή. "Υστερα από ένα μικράς διαρκείας χρονικό διάστημα φοιτητικής άκολαμίας ο Βάγκνερ συνήλθε και έσέκοφθηκε. Σε όλο άπεδείκνυε, ότι ήτο σοβαρά ή άπόφασίς του να έπιδοθή έπαγγελματικά πλέον στη οπουδή της μουσικής, και τον Σεπτέμβριο του 1831 εισήρηετο ως οπουδαστής εις την άσπυρτάτη σχολή του Κάντορος Θεοδώρου Βάινλιγκ.

Μπετόβεν :

... «Ήόρη στής άδελφής μου Λουίζας έπάνω στο πιάνο της, τη μουσική του για τον "Έγκμοντ. "Έπειτα έβλεπα για σονάτες του. Τέλος άκουσα για πρώτη φορά σε κάποιον συνζυγία του Γκιβανταουά της συμφωνία του δασκάλου σε λά μείζον (τήν έβδομή). "Η έντύπωση που μου προζέννησε ήταν άπεριγραπτή. Κοντά σ' αυτή ήταν και το δέος που μου έβινε ή μορφή του Μπετόβεν, που άπίδιδαν οι διάφορες λιθογραφίες, ότι είξερα για την κώφοσή του και για τή άποτραπήμειή του ζωής. Και τότε δημιουργήθηκε μέσα μου με είκόνα του γεμάτη άνώτερη, όπνεργια πρωτοτυπία, με την όποια τίποτα πιά δέν μπορούσε να συγκριθί. Και ή είκόνα αυτή συγχωνοήθηκε μέσα μου με την είκόνα του Ζαίξπνρ. Τους συναντούσα και τούς δυο και μιλούσα μαζί τους στα έκστατικά μου όνειρα ι:ι δταν ζυνοψαα άπ' αυτά, ήμου πνιγμένος στα δάκρυα» (17 "Ιανουαρίου 1828).

... «"Η μουσική του Μπετόβεν για τον "Έγκμοντ τόσο με είχε ένθουσιασει, που δέν ήθελα πιά ν' άφήσω να φύγη από τα χέρια μου ή τραγωδία μου «Λού- «ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

μπάλιν» που είχε τελειώσει, αν δεν την έφωδισα με μια παρόμοια μουσική. Χωρίς ένδοξα μουσικά, έπιστεψα πως θα μπορούσα εγώ ο ίδιος να γράψω αυτή την απαραίτητη μουσική. Ής τότε έθεώρησα σκόπιμο νάχω κάποιες πληροφορίες, σχετικά με τους καλύτερους κανόνες του γενικού βασιμίου, πρηνικά πασιτώμ' αυτή τη σύμβαση. Διαισθητικά λοιπόν διά όκτω ημέρες τη μέθοδο του γενικού βασιμίου του Logier και μελετούσα απ' αυτή με μια φοβηρή επιμέλεια. Όμως η μελέτη μου δεν έφερε τους καρπούς της, όσο γρήγορα έπαιρνε. Οι δυσκολίες αυτές με εξερθεύζαν αλλά μαζί και με τραβούσαν! Αποφάσισα να γίνω μουσικός. ...

E. T. A. Hoffmann—Μπετόβεν

.... «Ήμου τότε 16 χρόνων και μ' είχε καταλάβει μια έξαψη μουσικισμού από την ανάγνωση των έργων του E. T. A. Χόφμαν. Μέρα, καταμσημέρα, σε κατάστασι ημιβήπνοσος, δραματιζούμου. Στις όπτασις μου αυτές ο βασικός τόνος, οι τρίτες οι πέμπτες έπρωσοποιούοντο και μου άπεκάλυπταν τη μεγάλη του σπουδαιότητα! Ότι σημειώσικη κρυσθω ήταν πέρα για πέρα κουταμάρες!...»

.... «Η ενάτη συμφωνία ήταν ο μυστηριώδης μαγνήτης, που άσυγκράτητα μ' έπαιρνε κοντά του και άποτελούσε το άκιστο κάθε μουσικής μου σκέψικης και προσπαθίας. Αύτη η συμφωνία για μένα έκλινε μέσθι της τού μουσικό όλων των μουσικών. Γι' αυτό και άποφάσισα ν' άποκτήσω την ποριτοειρα της μ' άλη την κοπιώδεσστη έργασία, που άπειτοειρε η άντιγραφή της. Θυμάμαι κότεσθε, όπτερα από μια νόχτα που είχα άφιέρωσει όλόκληρη σ' αύτη την προσπάθεια, με βρήκε άδυτο τού χάρμα και με την ταραχή, που είχα, τού άντικρουσμά του μουκτανε τέτοια φρικασική έντύπωση που χώθηκα στο κρεβάτι μου με μια κραυγή άληθινής τραοάριας. Μιά έκδοσι της συμφωνίας σ' άδισκειυή για πρώην δεν ύπήρχε. Ή άπλήρη της στο κοινό ήταν τόσο μικρή, που ο έκδοτής δεν είχε λόγου για να προβή σ' μία τέτοια έκδοσι. Βάδθηκα λοιπόν και έτοιμασα μια έγώ. Ήταν πραγματικά τέλεια και την έστειλα στον έκδοτή της ποριτοειρας, τον Scholl σ'ό Μάιντεν. Μου άπάντησε πως ο έκδοτικός του Οίκου δεν είχαν άκόμη άποφασίσει για την έκδοσι, σε άδισκειυή για πάλιν, της 9ης συμφωνίας...»

Wilhelmine Schroeder—Devrient.

Όταν γυρίζω τού βλέμμα μου σ'τα περασμένθι της ζωής μου, όσέδον δέ βρισκω ένα γεγονός άλλο άπό αυτό που να μπορη να τού τοποθετήσω δίπλα του σ'ό,τι άφορρά τού άποτελεσμάτου. Όποιος θυμάται τη θαυμαστή αύτη γυναικία, σ' αύτην την περίοδο της ζωής της, θά μπορη μ' ένα όποιονδήποτε τρόπο να μωρτηρηγή για τη θαυματούδη σέχδον θερμοτήτα που σκορποεισθε γύρω της ή τόσο άνθρώπινα έκαστακήτη έρμηνεια της άούκρητης αυτής καλλιτεχνίας. Μετά την παράστασι ώρημοσα σ' έναν άπό τους γνωστούς μου, για να γράψω στο σπίτι του ένα σύντομο γράμμα, όπου άπειρφορτα έδλόλωσα στη μεγάλη ήθσοπί, πως από την ημέρα έκείνη η ζωή μου είχεν άποκτήσει κάποια σημασία και πως, αν ποτέ τ'είν ν' άκούθη άργότερα εύφημα στον καλλιτεχνικό κόσμο τόνουσα μου, σε θυμηθή, που άκόμη τού μόνθ, τού βράδυ έκείνο μ' έκομα αυτό, που όρκίζομαι ότι θέλω να γίνω!...»

Ό σπουδαστής της Τόμασσούλε.

Ή διαισθησι μου για σπουδές παρέλυε όλόσθι περισσότερο, και προτιμούσα να γράφω εισαγωγές για μεγάλη όρχήστρα, μια άπο τις όποιες κάποιε παίχθηκον στο θέατρο της Λειψίας. Η εισαγωγή αύτη ήταν τού «ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

άπογειο σημείο τών άνορησών μου. Και μάλιστα για να εκούλωσω έκείνους που ήθελαν να μελετήσουν καλύτερα την ποριτοειρα μου, μεταχειρίσθηκα για να τη γράψω τρια χροματά μελάνι: κόκκινο για τού έγχωρτα, βλεπνο για τού έδλινα πνευστά και για τού χάλκινα μαυρο. Ή ενάτη τού Μπετόβεν θήπερε νάνε μπρός στην εισαγωγή μου, κάτι σαν μια σονάτα τού Πλεγιελ! Στην έκτελεσι, έκείνο που περισσότερο μ' έβλαψε, ήταν ένα φορτίσιμο των τυμπάνων που έπιναιλαβονταν κανονικά σ'ό κάθε τέταρτο μέτρο! Τού κοινό στην άρχή θαύμασε την έπισημή αύτη των τυμπανιστών, έπειτα τη βρήθηκε και στο τέλει γυλοει, πράγμα που με πλύνωνε! Αύτη η πρώτη έκτελεσις (24 Δεκεμβρου 1830) ένος έργου, που είχα συνθέσει μου άδωθε μια άληγορήνη έντύπωση!

Θεόδωρος Βάνιλιγκ.

Ή θεία προνοια με ώδηγησε να βρω τον θνθρωπο που έπρεπε, για να μου έπιανεσθη καινοορία άγάπη για την ύθσοπι που θα μπορούσε με μια έκ θεμελιών διδασκαλία, πραγματικά να με φωτίση. Κ' ένα είχα ως τότε άπο πριν άοχληθή με τη φούγκα, άρχισα ως τόσο μαζί του να σπουδάζω άπο τού άλφα άντιστις. Και ο τροπος του είχε την περιφήμ ήδιότητα να κλην τον μαθητή να μαθών πλινόντας! Αύτην ακριβώς την έποχή γνώρισα κατά βάθος τού έργο τού Μόσαρτ, κ' έμ.θ. να τού άγαλώω. Έγραφα μια σονάτα, στην όποια είμαι πιά άπελευθερωμένος άπο κάθε σποφο, και άπίνουμα να έκηλωσώ με μια φυσική άρίστη έκφορι... Οι σπουδές μου με τού Βάνιλιγκ τελειώσαν σ' ένα χρονικό διάστημα μικρότερο τών έξι μηνών. Αύτος μόνουος του μου έλεγε, πως μπορούσα να φύγω άφου με είχε φέρει στο σημείο να λύνω τα δυσκολία των θεμάτων της άντιστις με κάθε έκδοσι. Αύτο που ήχτε άποκτήσει με την έρηφή μελέτη — μου είπε — είναι η άνεσθησις! Μπορείτε πορα να πεισθετε με τα δικα σ'α φέρτα, χοντάς την ήκοιθησι, πως μπορητε να μεταχειρησθήτε ό,τι τεχνικότερο ύπαρχει, αν είν άναγνήμη!»

Η κυβούτα έπιτυχία τού Βάνιλιγκ στην περίπτοσι μου είνε τού γεγονος, ότι μου έδωκε την έπιθυμία να ζητώ τη φυσικότητα, τού άδίστου, τη διαύκεια και μ' αυτό να ικανοποιούμαι. Και αυτό τού κατάθωρος και με τού παρθέσιμά του. Αύτες άκόμη τις μαθητικές μου φούγκες έπρεπε να τις έπερνεύζομαι για τραγούδι και να τις συμπληρώνω με κείμενο. Έτσι μου άφύπτισε την κλεισι προς τη μουσική που θά μπορούσε και να τραγουδηθή. Και για να με κρατήση ύπό την έπιρροή του μου ζήτησε να γράψω μια σονάτα στον τόπο έκείνων που είχε συνθέσει ο Πλεγιελ και που έπρεπε, για να τού δειλώ τού φιλικού μου γι' αυτόν αίσθηματά να γράψω έπάνω στα πέοτερα θεματικά και αρμονικά σχήματα. Όποιος θυμολαν άκούη έκείνη την περιφήμ εισαγωγή μου θήπερε βαθύτατα να έκπλαγή, που δέχτηκα να γράψω τόρα μια τέτοια σονάτα και έπάνω σ' ένα τέτοιο μοντέλο! Αλλά και ο Βάνιλιγκ για να άνταμειψη την έγκωρτερή μου, κωτάρωθος νύχθι της χαρά να δω τυπωμένη τη φωτκή μου αύτη σονάτα, και μάλιστα άπο τών έκδοτικό Οίκου Μπράντιντοφ και Χάιρτελ. Από τότε μου έπερτε πιά τα πάντα. Ής πρώτη άμοιβή, μου έδωσε τού δικαιογρια να γράψω μια φαντοσία για πάλιν στον τόπο της άρεσκείας μου. Έτσι έγράφηκε η φαντοσία σε π' άδισο έλασσον, όπου άπο άπόφικης φόρμας κινούνη άπόλύτως έλευθέρω μεταδ' ρεσιτατίβο και μελωδία. Μ' αύτην είχα και μια έπερνεύγη για μένα ικανοποίησι για ύπείσπασα την έπισημητική για τη δουλειά μου έπίδοκμοσία τού Βάνιλιγκ. Έπειτα δεν άργησα να γράψω τρεις εισαγωγές, που έγκρίθηκαν πάλι άπο τών δόσκαλό μου και μια άπό αυτές σε έ έλασσον, γραμμένη με ύδοβειγμα τού Μπετόβεν — που φυσικά τόρα καταλάβωνα καλύτερα — έπαίχθηκε με πολλή έπιτυχία (23 Φεβρουαρίου 1832) σε μια συμφωνική τού Γκιέναντ-χούς.—

(Άπό τού βιβλίον «Mein Leben» τού Ριχάρδου Βάινερ)